Заданні **па беларускай мове ў 10 клас**

A1. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *э*:
1) д_мантаж;
2) крат_р;
3) ч_рствасць;
4) шч_бятуха;
5) ш_ра-чорны.

A2. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *е*:
1) штомес_чна;
2) с_кцыйны;
3) пас_вець;
4) н_веданне;
5) л_тапісанне.

A3. Адзначце прыклады з правільным напісаннем падкрэсленых літар *у/ў*:
1) гэта <u>у</u>нікальна;
2) не менш <u>у</u>важліва;
3) творы <u>У</u>ладзіміра Арлова;
4) управа і <u>ў</u>лева;
5) дай <u>ў</u>сім.

A4. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *ь*:
1) ал_веола;
2) нос_біт;
3) с_вежы;
4) соцен_;
5) пласкагор_е.

A5. Адзначце словы, якія трэба пісаць *разам*:
1) (чарна) зём;
2) (школа) інтэрнат;
3) (трох) годка;
4) (ультра) фіялет;
5) (прэс) клуб.

A6. Адзначце словы, якія трэба пісаць *праз злучок:*
1) (верхня) волжскі;
2) (залаціста) саламяны;
3) (малочна) мясны;
4) (мікра) скапічны;
5) (светла) вокі.

A7. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з *не (ня)* напісаны правільна:
1) Не *трэба* казаць лішняга.
2) *Непрадчуваючы* бяды, лісіца набліжалася да рэчкі.
3) Многа ў паводзінах птушак *не разгаданых* тайн.
4) Без гэтых азёр, без гэтых палеткаў я шчасця на свеце *не знаю*.
5) Амаль *няспынна* свяцілі гірлянды нямецкіх ракет.

A8. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў ужываецца *не*:
1) Такой прыгожай музыкі яшчэ ніхто на свеце _ чуў.
2) Калі б _ вяртаўся дадому, бачыў яшчэ здалёку непакорныя верхавіны дубоў.
3) _ магу _ любавацца роднымі краявідамі.
4) _ аднае бярозкі не засталося.
5) Пятровіч _ раз са сваім памочнікам начаваў на гэтым возеры.

A9. Адзначце словы, у якіх націск падае на першы склад:
1) аер;
2) весці;
4) жыхар;
5) балаваць.

3) вудзіць;

A10. Адзначце правільна напісаныя словы:
1) ястраб;
2) хуччэй;
3) счасце;
4) факультэтскі;
5) таганрогскі.

A11. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў ***абавязкова*** ставіцца працяжнік:
1) Вёска_твая і мая маленькая радзіма.
2) Кожны наш дзень _ багаты на подзвігі.
3) Свая хатка _ як родная матка.
4) Задача пісьменніка _ фарміраваць, адбіраць лепшае, прыводзіць мову да літаратурных норм.
5) Кірыліца _ адна з дзвюх старажытных славянскіх азбук.

A12. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску:
1) Аўсы пачынаюць шапацець густым _ ды буйным веццем.
2) Мы пазнаём адзін аднаго не толькі па голасе _ але і па тым, як кожны з нас гаворыць, вымаўляе.
3) Прасвечаныя сонцам кусты чаромхі, як лёгкія белапенныя воблакі, клубіліся ўсюды_ на здзірванелых ярах і касагорах, над шырокімі рачнымі плёсамі, азёрамі і сажалкамі.
4) Зубры цяпер ужо не ядуць ні жыта_ ні аўса.
5) Днямі_ і начамі ўсё стыла на роўнай шкляной халадэчы.

A13. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску (коскі):
1) Байцы_як па камандзе_ пацясніліся.
2) Адначасова пашыралася сфера ўжывання латыні_як мовы навукі і рэлігіі.
3) Беларускі алфавіт_ як і рускі і ўкраінскі_ паходзіць са старажытнай славянскай азбукі.
4) Ашалелая спачатку страляніна ля вёскі_ быццам бы стала сціхаць.
5) Нібы сарамлівая дзяўчына_ аж гарыць ад чырвані рабіна.

A14. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску (коскі):
1) О_ Радзіма, табою напоўнена сэрца да краю.
2) Шчасце_ вядома_ не раз прыходзіць нечакана.
3) Аднак_ возера нечакана сцямнела.
4) Чалавек_ скажу вам_ ніколі не павінен траціць веры.
5) Люблю лугі квяцістыя, за полем шумны гай, цябе_ мой родны край.

A15. Адзначце ***іменныя*** словазлучэнні:
1) багажны ярлык;
2) адрамантаваць тэлевізар;
3) вельмі моцны;
4) высока ў аблоках;
5) кожны з нас.

A16. Адзначце сказы, у якіх ёсць безасабовыя дзеясловы ці асабовыя, ужытыя ў значэнні безасабовых:
1) Неба і зямля зліліся ў суцэльным віхры снежнага пылу і цемрадзі.
2) Пачынаўся золкі досвітак.
3) Ціха сяджу ў буданчыку.
4) Яшчэ не ўзышло сонца, але ўжо развіднела.
5) Хочацца спяваць песні.

A17. Адзначце схему, якой адпавядае сказ з простай мовай:

Сядайце, дзядзька гукнуў я чалавека, адчыніўшы дзверы машыны падвязём да Жытніцы

1) «П, – а, – п».
2) «П! – а. – П».
3) «П. – а. – П».
4) «П, – а, – П».
5) «П, – А. – П».

А 18. Адзначце рады аднакаранёвых (роднасных) слоў:

1) дзень, дні, дзянькі;
2) білет, білецёр, білетны;
3) насіць, нашу, наш;
4) засыхаць, засуха, суш;
5) парк, паркавы, паркет.

А19. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пастаўлены правільна:

1) Кастуся радавала яго школа, бо за якія два месяцы яму многа ўдалося зрабіць.

2) Як многа я даў бы, каб зноў вярнуць тую восень, яшчэ раз пераажыць той добры, заспакоены восеньскі вечар калі дрэвы был вялікія, а я – шчаслівы.

3) Яшчэ ў маленстве, калі ўпершыню скіроўваеш свой погляд у неба цябе ахоплівае дзівоснае пачуццё.

4) Вясёлага званара пачулі манашкі-чарнарызніцы ў Спаскім манастыры, які стаіць на поўнач ад Полацка ў лугавіне Палаты і які заклала Еўфрасіння, дачка князя Георгія Усяслававіча.

5) Колькі гадоў таму дубу, ніхто з вяскоўцаў не памятае.

А20. Адзначце правільныя сцверджанні:

1) Арфаграфічныя слоўнікі вызначаюць правільнае напісанне слоў.
2) Да спецыяльнай лексікі адносяцца толькі тэрміны.
3) Пасля апострафа і мяккага знака літары е, ё, ю, я, і абазначаюць два гукі.
4) Суфіксы інфінітыва з'яўляюцца формаўтваральнымі.
5) У безасабовым сказе ролю выказніка могуць выконваць толькі прыслоўі.

А21. Устаўце прапушчаныя літары, пастаўце, дзе неабходна знакі прыпынку.

Бя..конца імжыць, штос..ці шэпча дробны дож..ык. Ветрык л..ніва гартае мокрае лісце на грушы. Час а.. часу дождж прыпыняец(цц)а, здаец(цц)а, а..пачывае а потым зноў пачынае сваю працу. Апошнія антонаўкі добра вымытыя дажджом у(ў)прыгожваюць старую яблыню, быц(цц)ам навагоднія цацкі. Памыліся і запозненыя р..знакаляровыя вяргіні – кветкі восені.

Куры натапырыўшыся сядзяць ля сцяны хаты і відаць стаміліся чакаць, калі перастане сыпаць надакучлівы непатрэбны дождж. Статак кароў нягледзячы на макрэчу. павольна накіроўваец(цц)а за вёску, на верасовую палянку. Верас цвіце. На у(ў)злеску – памытая дажджом рабіна, а..сыпаная буйнымі цяжкімі чырвонымі ..ронкамі.

А поле сумуе, а..аўшы свае дары чалавеку.

А22. Вызначце стыль і тып тэксту. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.

Заданні для правядзення ўступных іспытаў на беларускай мове ў 10 клас у ліцэі

A1. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *а:*

1) ж_ўтавалосы;
2) д_сант;
3) куж_ль;
4) мн_гатомны;
5) хр_шчэнне.

A2. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *е:*

1) б_ларусістыка;
2) б_люткі;
3) г_олагаразведка;
4) за_ц;
5) кал_графія.

A3. Адзначце прыклады, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару *у (складовае):*

1) адпаведны _зрост;
2) водар дзядоўнік_;
3) за _нівермагам;
4) пабудаваў _ласны дом;
5) польска-_краінскі.

A4. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць *апостраф:*

1) аб_едзены;
2) Джаван_ёлі;
3) міжзор_е;
4) недал_е;
5) суб_ядзерны.

A5. Адзначце словы, якія трэба пісаць *разам:*

1) (авія) здымка;
2) (вада) збор;
3) (жук) дрывасек;
4) (макра) свет;
5) (шхуна) яхта.

A6. Адзначце словы, якія трэба пісаць *праз злучок:*

1) (залаціста) пурпуровы;
2) (ліста) падаўскі;
3) (крытыка) біяграфічны;
4) (руса) косы;
5) (што) мінутны.

A7. Адзначце сказы, у якіх выдзеленыя словы з *не* напісаны правільна:

1) Было чуваць шастанне галля ў зарасніку, нечая *невыразная* гаворка.
2) Вялае бацвінне, *неачуняўшы* за кароткую ноч, бяссільна ляжала на сухой зямлі.
3) Гэткае моцнае дружбы ў свеце *не знойдзеш* нідзе!
4) Дырэктар *не зменна* займаў сваё месца.
5) *Не ўсё* тое рыба, што ў вадзе плавае.

A8. Адзначце сказы, у якіх на месцы ўсіх пропускаў ужываецца ***не***:

1) Валодзька прыходзіў сюды ледзь _ кожны дзень, часам і _ адзін раз.
2) Хутка паляцела слава, як ваявалі змагары, і _ падлічаць іхняй справы _ палеткі, _ бары.

3) Колькі б _ прайшло часу, раптам сярод неспакою ўспомніцца гэты момант.
4) _ адзін не адмовіўся ад прапановы.
5) Ці _ лепш было б табе паехаць працаваць у вёску?

A9. Адзначце словы, у якіх націск падае на другі склад:
1) блiснуць;
2) магазін;
3) далей;
4) цяжар;
5) заімка.

A10. Адзначце правільна напісаныя словы:
1) абрэзванне;
2) забыццё;
3) закругленны;
4) злосццю;
5) камiссiйны.

A11. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў *абавязкова* ставіцца працяжнік:
1) Беларусь _ гэта белая птушка ў блакіце нябёсаў.
2) Апошняя восень стагоддзя _ таксама цёплая, ціхая і сонечная.
3) Сену прыбаўка _ атаўка.
4) Дуб _ быццам вартавы гэтых абшараў.
5) Губы яе _ лiлii, што выліваюць цягучую міру.

A12. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску:
1) Віцябляне ганарацца сваім горадам_ берагуць мінулае, ахоўваюць клапатлівымі рукамі гістарычныя мясціны.
2) Бялявы рэдкі туман нізка слаўся па вадзе_ і засцілаў сярэдзіну возера.
3) I ў кожным дрэве_ і былінцы, і ў малюпасенькай раслінцы шукае радасць спадзявання.
4) Малы адвык ужо клікаць па помач бабулю_ ці маму і пачынае свой дзень самастойна.
5) Зацвіталі самыя раннія кветкі_ пралескі, кураслеп, лотаць.

A13. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропускаў трэба паставіць коску (коскі):
1) Камель сасны быў так выцерты жывёлай, што блішчэў на сонцы_ бы наглянцаваны.
2) Першы цырк знаходзіўся на Саборнай плошчы, і гараджане ведалі яго_ як цырк Нікіціна.
3) Пятровіч стаяў на беразе, а мінулае, даўняе_ нібы праплывала перад яго вачыма.
4) Наша Брэстчына_ як мала які куток Беларусі_ мае багатую прыроду і слаўную гісторыю.
5) Яшчэ не паспела_ як след_ распусціцца клейкая маладая лістота на дрэвах.

A14. Адзначце сказы, у якіх набраныя курсівам словы трэба выдзеліць коскамі:
1) У алешніку быў вільготны халадок *нават* цяпер, у такую гарачыню.
2) Ох *дачушка* хлеб твой горкі, горка твая доля.
3) *Па-мойму* збіраецца на дождж.
4) Сядзіба калгаса *відаць* яшчэ за некалькі кіламетраў.
5) Качкі паспяшаліся плысці да берага, *можа* адчулі, што набліжаецца бура.

A15. Адзначце словазлучэнні:
1) уздоўж лесу;
2) густы і нізкі;
3) адпачываць у садзе;
4) зязюля кукавала;
5) будаўнічы матэрыял.

16. Адзначце дзеясловы, ад якіх утвараюцца дзеепрыслоўі незакончанага трывання:

1) адключаць;
2) атрымаць;
3) выпраміць;
4) вячэраць;
5) загаіць.

A17. Адзначце схему, якой адпавядае сказ з простай мовай:

Цікава, адкуль гэта ўзялася ў клеці ласіная шкура думае Данілка а можа, бацька знайшоў гэтую шкурку ў лесе ці адабраў у якога браканьера

1) «П? – а: – П?»
2) «П? – а.– П?»
3) «П, – а. – П».
4) «П? – а, – П?»
5) «П?» – а. – «П?»

A18. Адзначце словы з нулявым канчаткам:

1) заручальны;
2) алібі;
3) белым;
4) Нарач;
5) пяцьсот.

A19. Адзначце сказы, у якіх знакі прыпынку пастаўлены правільна:

1) У сутках ёсць пара такая, калі зары палоска гасне і змрок спаўзае пад адхон, калі становіцца няясным, як летуценне, лёгкі сон.
2) Лес, што цягнецца паўз Дняпро пачынаецца з гэтых дубоў.
3) Я скончыў тое аддзяленне, на якое пастулаў, атрымаў тую адукацыю да якой гарнулася душа.
4) Ледзь-ледзь пачынала днець, калі над лугам і ў нізінах стаў падымацца малочны туман.
5) Хлопец абыходзіў лес, быццам хацеў упэўніцца, што пакуль яго не было, усё тут засталося на месцы.

A20. Адзначце правільныя сцверджанні:

1) Выклічнік — нязменная часціна мовы, якая выражае розныя пачуцці, эмоцыі, пабуджэнні, але не называе іх.
2) Дзеепрыметнікі ўтвараюцца ад прыметнікаў.
3) Літары *ы, э, о, а* заўсёды абазначаюць адзін галосны гук.
4) Не належаць ні да аднаго з тыпаў скланення толькі назоўнікі, якія ўжываюцца ў множным ліку.
5) Мнагазначныя словы могуць утвараць некалькі антанімічных пар, суадносных з кожным значэннем мнагазначнага слова.

A21. Устаўце прапушчаныя літары, пастаўце, дзе неабходна знакі прыпынку.

Жырафа самая высокая жывёла. І выгляд у(ў) яе вельмі д(дз)іўны. До..гая трохметровая шыя выцягнута у(ў)верх, быц(цц)ам т..леграфны слуп. А на ёй мален..кая галоўка с(з) каро..кімі ро..камі. Іншай жывёле напіц(цц)а працей простага была б вада. А у(ў) жырафы галава на ш..сць метраў над зямлёй паднята. Не адразу да вады данягне..ся.

У продкаў жырафы, якія апынуліся у(ў) саваннах Афрыкі, былі кароткімі ногі і шыя. Але жырафа пасец(цц)а не на траве. Яе паша кроны дрэў. І каб даставаць лісты і галінкі, давод(дз)ілася цягнуцца у(ў)верх.

Звычайна жырафы кормяц(цц)а раніцай і у(ў) другой палове дня. А у(ў) гарачы час дрэмлюць у(ў) цяні акацый. Пл..містая афарбоўка добра маскіруе іх, а высокі рост дапамагае лепш бачыць драпе..ніка.

A22. Вызначце стыль і тып тэксту. Адказ запішыце ў форме назоўнага склону.